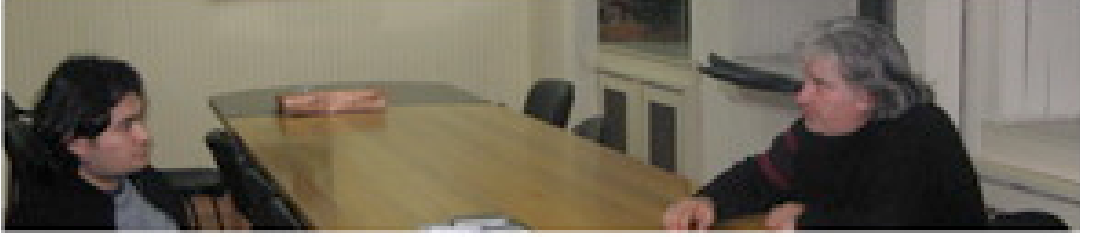

ALİ KILIÇ* İLE SÖYLEŞİ

İSTANBUL'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM ÜZERİNE

** EFE KORKUT KURT

Efe Korkut Kurt: Günümüzün küreselleşme sürecinde, liberal ekonomik sistem içinde kentsel dönüşüm mantığı çözümlü anlamlı bir yere oturtulabilir mi?

Ali Kılıç: Bu gelişen süreç içinde zor aslında... Bir taraftan küreselleşme, globalleşme, yani ne dersiniz deyin; diğer taraftan bir yerelleşme... Yani bu dönüşüm olgusu aslında 1960'lardan sonra kıyılarda ortaya çıkmış; kıyılarıdaki sanayinin çekilmesiyle birlikte bu değişim ve dönüşüm başlamış. Bunlar kentler için ılımlı bir tetikleyici olmuş; yani başlatıcı bir unsur olmuş ama bunların modelini kurarken çok dengeli davranmışlar. Tabi o zamanlarda da bu eğilimler başlamış; sermayenin hareketliliği, yönlendiriciliği, seçiciliği; yani bütün bu kriterler elbette dönüşüm için büyük bir ipucu oluşturmuş; ama burada bunun dengesini koruyabilmek, kurabilmek çok önemli. Mesela Amerika'da kuzeyde bu ilk dönüşüm eylemlerinde bunu dengelemeyi başarmışlar; ama nasıl başarmışlar? Bu dönemlere bakıldığı zaman; katılımcılık çok önemliymiş. Ve paylaşmak... Paylaşmayı başarmışlar. Burada birtakım engelleri küreselleşmenin getireceği eğilimleri, aşırı istemleri bütün toplum olarak dengelemeyi başarmışlar. Bunu nasıl yapmışlar ilk başta: İnsanların önce karşılaştıkları problemlerin farkında olmalarını sağlamışlar; orada yaşayanların neler kazandıklarını ya da neler kaybettiklerinin farkında olmalarını sağlamışlar...

E.K.: Amerika'dakilerden bahsediyorsunuz...

A.K.: Evet; Amerika'nın kuzeyinde başlarken bu iş; insanların yaşamlarından neler yitirdiklerini, buna karşılık bunların nasıl kazanca dönüşebileceklerini kendi yaşamları için tartışmışlar, konuşmuşlar. Burada tabi yerel basına, yerel medyaya, sivil toplum örgütlerine, üniversitelere, ticaret odalarına, sanayi odalarına çok büyük görevler düşmüş. Buradaki modelde, bunların kendi ekonomik güçleriyle bunun tekrar getirilmesinin zor olduğunu; kendi ekonomik güçleriyle bunların dönüşümünün zor olduğunu anlatmışlar. Burada demişler ki; özel sektörün de bir yerde devreye girmesi lazım; ama özel sektör devreye girerken bir tarafta da kamu var. Kamu artık özel sektör birlikteliği böyle bir modelde nasıl yer almalı ve bunların istemleri ortaya çıkacak sonuç nasıl dengelenmeli? Bütün problem bu-

rada. Bunun dengelenmesi için katılımcılığın çok önemli rolü olmuş. Burada sivil toplum örgütlerinin çok önemli rolü olmuş. Bir tarafta özel sektörün böyle bir projede yer aldığı zaman, böyle bir dönüşümde yer aldığı zaman, yatırımını yaptığı zaman, özel sektör ekonomik girdilerinin çok kısa bir sürede kendisine dönmelerini bekler. Yatırımlarını o anlamda planlar, istemleri o yöndedir hep. Diğer taraftan böyle bir girdinin getireceği kamu yararının dengesi önemlidir. Nasıl bir kamu yararı ortaya çıkacak, bu ne kadar zamanda ortaya çıkacak? Bunların eşit yürütmesi lazım; yani biri öncelikli çıkarken kamu kazancının ötelenmemesi lazım. İşte burada katılımcılık çok önemli pay sahibi olmuş bu tür dönüşümlerde. Tabi bunun ölçüğü de çok önemli. Amerika'daki bu dönüşümde bunun ölçüğü de çok uygun olduğu için; özellikle bunun biçimlenmesi yani modelin oluşturulması, bu işin gerçekleştirilmesi, projelendirilmesi, hayata geçirilmesi çok uzun bir süre almış. 25 seneyi geçmiş, hala da devam ediyor zaten... Londra'ya baktığımız zaman da öyle. Londra da 1980'lerde başlamış; sene 2007 hala devam ediyor, tamamlanmamış...

E.K.: O zaman şöyle diyebilir miyiz; ileri kapitalist ülkelerde gelişmekte olan ülkeler arasında çok ciddi farklar var?

A.K.: Çok ciddi farklar var tabi. Yani bizim burada zaten büyük eksikliğimiz de budur. Planlama sürecinde katılımcılığı dile getirdiğimiz zaman bu işin başındakiler hep şunu derler: "Katılımcılık kaos yaratır, sonuç çıkmaz...Şimdi bizim kısa sürede sonuç almamız lazım...Bir işe başladığımız zaman çok kısa bir sürede bitirmemiz gerekiyor. Ama bu işe orada yaşayanları da kattığımız zaman; yani odaları, sivil toplum örgütlerini, olması gereken tüm kurumları bu işe kattığımız zaman herkes olayı başka bir yöne çekecektir; bu büyük bir kaos yaşatacaktır" gibi yaklaşımlar olmuştur. Aslında böyle bir süreci yaşamamız lazım çünkü böyle bir sürecin yaşanmadığı dönemlerde de görüyoruz zaten böyle bir süreci de tam anlamıyla gerçekleştiriyoruz. Bu işin gerçekleştirilme sürecinde çok büyük problemlerle karşılaşılıyor. Kentsel dönüşümlerde olduğu gibi... Yani bu işin sırf hukuksal altyapısını hazırlamakla bu işi halledemiyoruz. Örnek vermem gerekirse; kıyılardan verebilirim.

Mesela son 4-5 yıldır kıyı şeridi içindeki özel mülkiyetlerin kamu önüne yani kıyı yasasında biliyorsunuz oralarda mülkiyet hakkı, kıyı hakkı vermiyor yasa. Diyor ki buralar kamuya aittir. Ama bizde tabi çok önceki yıllarda kıyı şeridi içinde de özel mülkiyet hakkı vermişsiniz. Yani Türkiye Cumhuriyeti tapusunu vermişsiniz. Böyle bir şeyi görmezden gelip de böyle bir yasal düzenleme yaparsanız üstüne; böyle bir süreç içinde insanlar bu tür haklarını mahkemelerde, Türk adaletinde, olmadığı zaman Avrupa'da v.b. yasal yollarda arıyorlar. Kazanılmış davalar çıktığı zaman çok büyük bir maddi külfet ortaya çıkıyor; tazminat ödüyorsunuz ve bir kamu zararı ortaya çıkıyor. Kentsel dönüşümde de bu böyle. Öncelikle dönüştürceğiniz alanda yaşayan insanları çok iyi tanımanız, eylemlerini, yaşam biçimlerini çok iyi süzmeniz lazım. Bizde zaten 1980'lerden sonra bu küreselleşme eğilimiyle birlikte planlama kavramının içi boşaltılmaya başladı. Çünkü az önce de demiştik; küresel sermaye çok hızlı hareket etmek istiyor; yani bir an önce yatırımını yapacak, karşılığını alacak ve kendisine yeni yatırım alanları seçecek. Hızlı bir biçimde gidip, değiştirip, dönüştürüp, yok edecek ve yok edeceği başka alanlar bulacak kendisine... İşte bu süreç içerisinde planlamaya, analize, araştırmaya, değerlendirmeye ve uygulamaya dayalı bir süreci reddediyor; çünkü bu uzun bir süreç diyor...

E.K.: Planlamanın içi boşaltılıyor derken; özellikle postmodern dönemle birlikte biraz planlamayla, biraz küreselleşmeyle doğrudan alakası var. Geniş boyutta kentsel planlama yerine daha küçük ölçekte kentsel tasarım süreçleri gündeme gelip; ön plana çıkmaya başladı. Kentin parçalı bölümleri ele alındı. Bunun küreselleşme ve hızlı, kolay para kazanma motivasyonları ile ilişkileri var. Amerika ve İngiltere örnek verilebilir mesela... Buralarda kentin belli bölümlerinde sosyal farklılaşma söz konusu oldu. Kent parçalı bir yapıya kavuşmadan dönüşümlerin mümkün olması gibi bir değişimden bahsedebilir miyiz?

A.K.: Böyle bir şey mümkün tabi ki; ama bunun için öncelikle toplumun bilinçlenmesi gerekiyor. Bizim en büyük problemimiz burada toplumsal bilincin tam anlamıyla oturmamasından, kent kültürünün eksikliğinden kaynaklanıyor ve bunun için böyle bir altyapının oluşturulması gerekiyor. İnsanların yaşam standartlarının yükseltilmesi gerekiyor, yaşadığı çevreyle birlikte tabi; ama bizde bu anlamda böyle bir çabaya girilmedi maalesef...1980'lerden sonra da bu süreç, çok hızlı bir biçimde arttı. Bu da tabi beraberinde birçok problem getirdi. Sosyal sınıfların ayrılması, farklılaşması, suçların artması, güvenlik ortamının ortadan kalkması, yani kentlerin güvenliği giderek insanların güvenli yaşamlarını tehdit eder duruma geldi. Bu bugünkü süreç içinde nasıl giderilebilir; bir anda olması mümkün değil. Bunu kentsel dönüşüm projeleriyle gerçekleştirmek bu amaçları taşımalıdır.

E.K.: Peki bir sermaye altyapısı olmayan kesimler, böyle bir fizik mekanı dönüştürmeyi nasıl becerecekler?

A.K.: Burada en büyük görev merkezi yönetim ve yerel yönetimlere düşüyor; ama bizde yerel yönetimler v.b. eldeki mevcut kaynakları hep satma, başka türlü değerlendirme, başkalarına fırsat yaratma anlamında kullanılıyor; yani bu tür dengesizliğin giderilmesi anlamında değil. Mesela, izlediğim bir programda

İstanbul'a 100 milyar dolarlık bir yatırım yapılmış; buna rağmen çok büyük bir kaos var. Her şey yine de kötüye, çıkmaza gidiyor. Demek ki öncelikle bizim toplumsal yapımız yeterli gelmiyor. Mesela İngiltere'de de stratejik planlama çıktı. Alt bölgelerin belirlenmesi, kentsel tasarım projelerinin üretilmesi, birbirinden kopuk parçacıl planlama... Bu, bizim yapımızla çok fazla bağdaşmıyor. İngiltere'de de 1980'den sonra, globalleşme sonrasında; İngiltere'deki geleneksel planlama yaklaşımı küresel sermayenin etkisiyle bir kenara bırakıldı. Çünkü küresel sermaye, böyle bir planlama yapısını çok hantal buluyordu. Bize çok dinamik, hızlı hareket edebileceğimiz bir model gerekiyor dendi. Bu modellere dayalı olarak oluşturulmuştu ama orası böyle bir altyapısı olan bir ülkeydi. Bu tür dönüşüm projelerinde, yerel yönetim ve merkezi yönetim ağırlıklı bir dönüşüm modeli benimsemişti ama böyle bir dönüşüm modelini sağlayacak bir ekonomik faktörü devreye koymadılar. Boşalan alanlar, orada yaşayan insanların sosyal statüsünü arttırmaya, ekonomik anlamda da o insanları geliştirmeye, kentli yapmaya yönelik olarak kullanılması istendi. Mesela sanayinin terk edildiği alanlarda, parsellerde ya da bölgelerde buna yönelik birtakım düzenlemeler yapma eğilimi vardı. Okul alanları, kültürel tesisler, bununla birlikte çalışabilecekleri iş alanları yaratılması kararlaştırılmıştı ama böyle bir altyapıyı sağlayacak ekonomik girdi hayata sokulamadı. İşte burada, özel sektörün devreye girmesi sağlandı. Özel sektör de burada bu tür dönüşümü yapsın dendi ama özel sektör de çok hızlı bir biçimde yatırımını yapıp kendine döndürmeyi amaçladığından bu sefer de sosyal yapıyı da değiştirme fikri ele alındı. Böylece sosyal değişim de başladı. Bununla birlikte yapılan yatırımlar kısa sürede kendilerine dönmeye başladı. İşte burada katılım çok önemlidir. Buradaki projelerin katılım suretiyle oluşturulması bu gelişmenin dengelemesi, özel sektörün getirdiklerinin birbiriyle paralel girmesi çok önemlidir. Kamusal yarar ötelendiği zaman; projelendirilmede problem yaratılıyor. Amerika'daki oluşumlarda her ikisini; yani kamusal alanlarla özel alanların dengelemesi, geliştirilmesi, orada yaşayanların bu süreçte katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu uzun bir süreç tabi ki... Önemli olan bu uzun süreçte göze alabilmek, çok acele etmemektir.

E.K.: Burada bir demokratik niyet farkı var galiba...

A.K.: Baktığımız zaman; mesela planlarda şeffaflık diyoruz; ama planlamanın hiçbir sürecinde şeffaflık, katılım yok. Bir yerde iletişim, bilgi çağındayız ama almamız gereken bilgiye çok rahat ulaşamıyoruz. Bu; planlama, katılım sürecinde de böyle...

E.K.: Turizm ve kentsel dönüşüm bir arada ele alınıyor. Öncelikle şunu sormak istiyorum: Turizm bir kent için ne ifade eder, olmazsa olur mu ya da ne tür etkileri olur?

A.K.: Turizm bu tür kentsel dönüşümlerde bir ateşleyici olarak ele alınıyor. Yani bir olayı başlatıcı önemli bir faktördür. Mesela İstanbul'un potansiyellerine baktığımız zaman kültür ve turizm iç içe kavramlar. İstanbul'u da tabi bu anlamda ayıramayız. Mesela Tarihi Yarımada'yı ele aldığımız zaman. Turizm Tarihi Yarımada için önemli bir potansiyeldir. Turizmin de farklı boyutları var; mesela rekreasyon, ticaret gibi... Tarih turizmi, kültür turizmi v.b. çok farklı kolları var; ama İstanbul bütün bunları bir arada barındırdığı için turizm, bu bölgede dönüşüm için

önemli bir ayak olabilir; başlatıcı önemli bir ateşleyici olabilir; ama bu tek başına, böyle bir dönüşümü uygulamak için yeterli değildir. İşte turizmin bu anlamda girdiği yerde, sosyal yapıda yol açacağı hasarlar, sosyal yapıdaki değişim, fiziksel yapı gibi birtakım problemler olabilir. Mevcut Tarihi Yarımada'ya baktığımız zaman; oteller, konaklama alanları v.b. yerlerde fiziksel mekanla ölçekler arasında bu anlamda birçok şeyi değiştirdiğini görüyoruz.

E.K.: Bu olumlu bir değişim mi?

A.K.: Bunun hem olumlu hem de olumsuz yönleri var. Fiziksel mekana baktığımız zaman; böyle bir potansiyele cevap verilemediği durumlarda o fiziksel mekan değiştirilebiliyor. Burada ölçek çok önemlidir. Baktığımız zaman birtakım oteller oradaki dokuyla hiç bağdaşmayan ölçeklerde olabiliyor; hiç istemediğimiz birtakım gelişmelere neden olabiliyor; oradaki dokuyu, ulaşım sistemini etkileyebiliyor. Bu yüzden bu tür alanların çok iyi seçilmiş ve tanımlanmış olması gerekiyor. Bu konuda da özellikle altyapı, fiziksel mekan sosyal yapıya çok dikkat edilmelidir. Özellikle sosyal yapıda çok hızlı bir değişim gözlenebiliyor.

E.K.: Mesela Beyoğlu Bölgesi'nde turizme dönük kullanımların artırılması süreci ciddi bir kimlik kaybına da neden olmaya başladı. Tarihi Yarımada'da aynı şekilde sosyal yapı turizm için bir tehdit unsuru olarak algılanıyor. Kentin varolan sosyal dokusu turizm ekonomisi adına steril alanlar haline getirilmesi bekleniyor ve bu süreç bu şekilde işletiliyor. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

A.K.: Dediğiniz anlamda da büyük bir tehlike oluşturuyor aslında; ama az önce de dediğimiz gibi buradaki fiziksel mekan, sosyal yapı bir bütün aslında. Sosyal dokudan arındırılmış bir fiziksel mekanın turistler için de çok çekici olduğu söylenemez. Bu turizmi de baltalayan bir süreç aslında. Burada farklı bir boyut ortaya çıkıyor ve bu konuda dikkatli olmak gerekiyor.

E.K.: Kentsel dönüşüm süreçlerine baktığımızda kentlerin sanayileşmeyle ortaya çıkması ile bu süreç bir şekilde işlemeye devam ediyor. Sürekli dönüşümün; ütopye olarak, daha geniş bir perspektifte baktığımızda gelecekte varacağı yer neresidir? İstanbul nereye doğru gidiyor?

A.K.: İstanbul çok özel bir kent olduğu için İstanbul'un şu andaki gidişi; İstanbul için çok büyük bir problem yaratan değerlerin yitirilmesi anlamında çok büyük ölçüde olumsuz bir süreç doğru gidiyor. Böyle bir olumsuz sürecin öncelikle ilk etapta durdurulması gerekiyor. Kentsel dönüşüm alanlarının yani insanların tekrar kentle, yaşadığı çevreyle barışmalarının sağlanması için aslında kentsel dönüşümler bir araç olarak kullanılmıştır. Hatta kentin çeperlerine doğru yayılmasını engelleyecek, plansız bir biçimde, doğal alanlara zarar vermesini engel-

leyecek bir panzehir olarak görülmüş. Ama İstanbul süreci bu şekilde yaşamıyor tabii ki... İstanbul'daki bu olumsuzluklardan dolayı; kent burjuvazisi dışarı doğru kaçmıştır. Merkezdeki sanayileşme, ulaşım, altyapı, fiziksel mekanların sorunu kent insanını dışarı kaçırmıştır. Bu sefer; içerideki sanayileşme süreciyle beraber o alanların kullanıcıları, ekonomik anlamda kentin dışına doğru yayılmakla beraber bir yer değiştirme süreci başlamış. İstanbul'da korunması, aşılması gereken birtakım eşikler özellikle son on yılda aşılmaya, kullanılmaya, yıpranmaya başladı. Sürekli bir yer değiştirme süreci gibi görünüyor. Bu yer değiştirme sürecinde bu dönüşüm projeleriyle kent burjuvazisinin tekrar kent merkezlerine doğru hareket etmesi; buna karşılık içerideki insanların sanayileşmeyle ve yeni iş olanaklarının sağlanmasıyla yer değiştirmesi; İstanbul için büyük bir problem yaratıyor. Birtakım yasadışı, denetimsiz yeni yerleşim alanlarının ortaya çıkmasına neden oluyor. Bununla birlikte denetimli de değiliz, planlı da değiliz. Planlı görünen; ama aslında

orada olmaması gereken birtakım özel yerleşim alanları görüyoruz. Bunlar da bir süre sonra planlarla yasal hale getiriliyor. Planlamaya baktığımızda bizde zaten 1980'de İstanbul'un bütünlüğünü kapsayan bir nazım planı var. 1980 den bu yana İstanbul'un üst ölçekli bir planı yok. İstanbul, hep mozaik gibi parçacıl halde gelişmiştir. Bütünleştirici bir plan yok. Şimdi yeni onanan bir 1/100 000 ölçekli nazım planı var, stratejik plan var ama bu stratejik planda da aslında şu andaki mevcut arazi kullanımı ve birtakım belirli sermaye gruplarının eğilimlerini yansıtan ve istemlerini yerine getiren bir plan görüyoruz. Bu değişiklikleri sağlayabilmemiz

için çok büyük bir güce sahip olmamız gerekiyor. İşte böyle bir güç, böyle bir birliktelik sağlanamadığı zaman; büyük bir problem ortaya çıkıyor. Yani bu büyük bir kaos... Bütün doğal kaynakların, İstanbul'un kimliğinin yitirilmesi; İstanbul'un sahip olduğu bütün özelliklerin kaybedilmesi anlamına geliyor. Kültürel değerler, tarihi değerler, kıyıları, Tarihi Yarımada, Beyoğlu yani bütün yaşamsal alanları; İstanbul için hayati birtakım alanların hepsini teker teker kaybediyoruz.

E.K.: Dünya üzerinde de İstanbul parlayan yıldızlardan birisi ve çok büyük ilgi gösteriliyor. Bu konuda ne dersiniz?

A.K.: Evet ilgi var ama bu ilgi hep büyük sermaye gruplarının, yabancı sermayenin ilgisidir.

E.K.: Peki kültürel anlamda da bir ilgi yok mu?

A.K.: İstanbul aslında ne derece direniyor, öncelikle bunu tartışmak gerekiyor. Yani direnen bir kesim, sorgulayan bir kesim var; ama yine çoğunluğun dediği değil de; güçlü olanların dediği oluyor ve yine öyle olacaktır.

E.K.: İstanbul'un iktidar mekanizmalarının ötesinde; tüm bu 2000 yıllık tarihi coğrafyasıyla bu kadar büyük bir yağmaya

karşıda hem kültürel hem de fiziksel kimliğini belli ölçülerde koruduğu söylenemez mi? Bu konudaki görüşlerini nelerdir?

A.K.: İstanbul' a belirli dönemlerde hep kimlik aranmış; yani 1980'den sonra ve önce... İstanbul'un zaten bir kimliği var; yeni bir kimlik aramaya ihtiyacı yok. İstanbul'un sahip olduğu değerler çok önemli bir kimlik zaten. Ahmet Divindüz Özdeş Dünya'da üç tane önemli kent var derdi: Roma, Rio ve İstanbul. Roma tarihi özellikleriyle, Rio doğal güzellikleriyle ön plana çıkan bir kent... İstanbul 1980'e kadar hem doğal, hem tarihi hem de kültürel özellikleriyle tek kent olmayı başarmıştır. 1980'den sonra çok hızlı bir yok oluş sürecine girdi. Bu yok oluş süreci bazıları için bir fırsat olabiliyor. O anlamda bakıldığı zaman; İstanbul yeniden yapılıyor. Bir taraftan İstanbul kültür kenti diyoruz; ama bir taraftan da kültür mirası listesinden çıkarılması tartışmaları ve birtakım kültürel yatırımlar ortaya çıkıyor. Haliç'te yeni kültür merkezleri yapılarak bir kültürel merkezmiş gibi pazarlanıyor; ama bunda bir bütünsellik yok; hep parçacıl çerçeveler var. Mesela Haliç'teki Sütlüce Kültür Kompleksi çok tartışılan bir örnektir. Avrupa'nın en büyük kültür merkezi olduğu söyleniyor ama Avrupa'nın en büyük kültür kompleksi Haliç'te mi olmalı, böyle bir mekanda mı olmalı, buranın potansiyeli böyle bir mekanı kaldırırmı, altyapısı var mı, silüet değerleri nelerdir gibi konuları hiç gündeme getirmeden siz oradaki mevcut yapılara ilave kocaman binalar yaparsanız Haliç'in silüetini, altyapısını zedeleyecek biçimde... Bunda da İstanbul 2010'un kültür başkenti olacak gibi savlarla yola çıktığınız zaman; insan o zaman ister istemez bu savların arkasında başka nedenler arıyor. Öbür taraftan bakıyoruz ki; Maslak'ta büyük bir kültür kompleksi yapılıyor durduruluyor. Haliç'ten her geçişimde içim sızlıyor. Bunlar aslında bir taraftan sahip olduğumuz değerlerin hızlı bir biçimde yitirilmesine neden oluyor. Böylesine bütünsel bir politika, bütünsel bir plan olmadığı zaman; birtakım parçacıl çözümler, iyi niyetli bile olsa hiç istenmeyen birtakım sonuçları beraberinde getirecektir. Bu yüzden İstanbul hızlı bir biçimde sahip olduğu değerleri yitiriyor. İstanbul bir su kenti olmasına rağmen İstanbul'un suyla ilişkili hiçbir kültürü kalmadı; sudan uzaklaştı. Su İstanbul için ulaşımın çözülmesi anlamında büyük bir potansiyel. Su İstanbul için çok önemli bir ekonomik ve doğal kaynak ama bununla ilgili hiçbir çaba, hiçbir proje yoktur. İstanbul 1980 öncesinde dinlenme, ulaşım amaçlı bu kaynaklardan yararlanıyordu; ama biz her geçen gün birtakım parçacıl çözümlerle, dolgularla kıyılara alış-

veriş merkezleri yapıp; kıyılarda hiç yer almaması gereken işlevleri kıyılara giydirerek İstanbul'un yeşil alan ihtiyacını kıyıları doldurup park yaparak geriye gittik. Kıyıları doldurup park yapmakla İstanbul'un yeşil alan ihtiyacını çözebileceğimizi zannettik. Bunlar hep göstermelik çözümlerdi. Yerel yönetimler İstanbul'un kişi başına düşen 0.8 m²'lik yeşil alanı vardı biz geldik bu ihtiyacı 3 m²'ye yükselttik diyorlar mesela. İşte nasıl yükselttik kıyıları doldurup park yaptık dendi. Orada deniz ulaşımı varken biz kıyıları doldurup kara ulaşımı yaptık. 1980 öncesine baktığımız zaman kıyılarda öyle bir kültür vardı ki; kıyıyla bütünleşmiş öyle bir yapı vardı ki bütün bu kültürü bir anda silip attık. Kişi başına 3 m² yeşil alan oldu; bu yaratmamız gereken yerlerde değil de hiç olmaması gereken yerlerde yarattık yeşil alan ihtiyacını. Burada yola çıkış mantığı tamamen altyapıyı çözme amaçlı olmuştur; yeşil alan yaratma amaçlı olmamıştır. Fakat bu çok büyük problemleri de beraberinde getirmiştir. Bunlar tabii gerisindeki mekanlara da yansdı. Oradaki yaşam biçimine de yansarak sosyal biçimi değiştirdi. Kıyıyla alışveriş gibi ekonomik anlamda alışkanlıkları olan insanlar oraları belki de terk etmek zorunda kaldılar. Yaşam biçimlerini, alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kaldılar. Bütününe baktığımız zaman; bu tabii İstanbul coğrafyasını, kimliğini farklı noktalara taşıdı. Boğaz, İstanbul'un güney kıyıları v.b. yerleşmelerin dokusu, sosyal yapısı, fiziksel yapısı değişerek ölçek tamamen farklılaştı; kıyıyla yaşayan o bölgeler kentleşti, kontrol edilemez biçimde büyüdü. Oradaki kent parçalarının kimliği değişerek bütünsel kimliğe de yansdı. Bunları hiç düşünmeden birtakım çözümler üretmek; bu sorunları çözümüyor ve burada yaşayan insanları da karamsarlığa itiyor. Duyarlı insanlar bu tür gelişmeleri kaygıyla izliyor. Birtakım çabalara girilse de bu yeterli olmuyor; problemler sadece yaşandıktan sonra dile getiriliyor ve bu olumsuzlukları çok çabuk unutuyoruz. Alışkanlıklarımızın hep olumsuz olanlarını sürdürüyoruz ve bu, içinde yaşadığımız çevreyi de olumsuz etkiliyor.

Ali Kılıç*

Yardımcı Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentel Tasarım Bilim Dalı
kilica@yildiz.edu.tr

Efe Korkut Kurt**

efekurt@alumni.bilkent.edu.tr
exfxe@hotmail.com

